

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 144/03-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. mája 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Mazáka v konaní o sťažnosti Ing. I. M., bytom V., O. M., bytom V., a J. M., bytom V., zastúpených advokátom JUDr. F. S., T., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 138/94 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo O. M. a J. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 138/94 p o r u š e n é b o l o .

2. Základné právo Ing. I. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 138/94 p o r u š e n é n e b o l o .

3. Okresnému súdu Trnava p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 138/94 konal bez zbytočných priet'ahov.

4. O. M. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie vo výške 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Trnava p o v i n n ý mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. J. M. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie vo výške 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Trnava p o v i n n ý mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. Okresný súd Trnava j e p o v i n n ý uhradiť O. M. a J. M. trovy konania vo výške 14 200 Sk (slovom štrnásťtisíc dvesto slovenských korún) na účet advokáta JUDr. F. S., T., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 5. júna 2003 doručené podanie Ing. I. M., bytom V., O. M., bytom V., a J. M., bytom V. (ďalej aj „sťažovatelia“), označené ako „Sťažnosť na Okresný súd v Trnave“. Z obsahu podania vyplynulo, že sťažovatelia ním namietajú porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 138/94, ktorá je vedená proti nim zo strany navrhovateľov M. K. a spol. o zrušenie podielového spoluvlastníctva. Konanie začalo na základe návrhu žalobcov podaného 14. júna 1994 a v čase podania sťažnosti nebolo ešte právoplatne skončené.

Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal ich sťažnosť na ďalšie konanie a v konaní vo veci samej vydal tento nález:

„Základné právo sťažovateľa Ing. I. M. na prejednanie a rozhodnutie vo veci bez zbytočných prietahov upravené v článku 48 ods. 2 Ústavy SR v konaní vedenom na Okresnom súde v Trnave č. k. 14 C 138/94 bolo porušené.

Súd priznáva sťažovateľovi podľa článku 127 ods. 3 Ústavy SR finančné zadosťučinenie vo výške 500 000,- SKK.“

Keďže sťažnosť sťažovateľov nespĺňala náležitosti ustanovené zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), vyzval ústavný súd sťažovateľov listom z 19. júna 2003 na upresnenie a doplnenie podania. Odpoveď sťažovateľov na výzvu bola ústavnému súdu doručená 4. júla 2003. Obsahovala upresnenie osôb, ktoré sú sťažovateľmi, upresnenie dôvodov pre priznanie finančného zadosťučinenia a prílohy – splnomocnenie pre advokáta JUDr. F. S., T., na zastupovanie sťažovateľov pred ústavným súdom, ako aj ústavným súdom požadované listinné dôkazy.

Po odstránení nedostatkov podania ústavný súd predbežne prerokoval 9. júla 2003 sťažnosť sťažovateľov na neverejnom zasadnutí senátu podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a keďže nezistil dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona, uznesením rozhodol o jej prijatí na ďalšie konanie.

Podľa § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde sa ústavný súd listom z 31. júla 2003 obrátil na predsedníčku okresného súdu so žiadosťou o zaslanie spisu sp. zn. 14 C 138/94 a o vyjadrenie k prijatej sťažnosti. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení (Spr 1119/03) doručenom ústavnému súdu 12. septembra 2003 okrem iného uviedla:

„Uvedená vec... napadla na tunajší súd dňa 14. 6. 1994...

Sudkyňa vo veci určila termín pojednávania 3. 8. 1994, a to na deň 23. 9. 1994, určila súdny poplatok za návrh, doručila návrh odporcovi v zastúpení advokátom JUDr. F. S., ktorý sa k návrhu písomne vyjadril dňa 5. 9. 1994. Na pojednávaní dňa 23. 9. 1994 boli vypočutí účastníci konania a boli vyzvaní, aby predložili súdu ďalšie listinné

dôkazy a pojednávanie bolo odročené na 26. 10. 1994. Na tomto pojednávaní sudkyňa zistila, že je potrebné do konania pribrať znalca na zistenie možnosti reálnej del'by nehnuteľnosti. Dňa 15. 11. 1994 Ing. D. M. podal súdu návrh na vydanie predbežného opatrenia. Dňa 24. 11. 1994 bol spis predložený na Krajský súd v Bratislave v dôsledku rozhodnutia o vznesenej námietke zaujatosti zo strany Ing. D. M. voči sudkyňi JUDr. B. M. a prikázanie veci inému súdu.

Krajský súd v Bratislave rozhodol uznesením zo dňa 9. 3. 1995 tak, že sudcovia Okresného súdu v Trnave nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vo veci, uznesenie prevzali účastníci konania, sudkyňa JUDr. M. dňa 20. 4. 1995 vypracovala uznesenie o ustanovení znalca Ing. J. G. a J. Cs. vo veci.

Vo veci návrhu na predbežné opatrenie sudkyňa rozhodla dňa 21. 4. 1995 tak, že návrh zamietla. Ing. D. M. podal odvolanie, vec bola predložená Krajskému súdu v Bratislave, ktorý uznesením sp. zn. 11 Co 528/95 zo dňa 19. 1. 1996 potvrdil napadnuté uznesenie, vec sa vrátila z KS Bratislava dňa 1. 2. 1996.

Dňa 2. 2. 1996 ustanovený znalec Ing. V. H. vo veci podal znalecký posudok ohľadne možnosti reálnej del'by nehnuteľnosti.

Ing. D. M. dňa 7. 2. 1996 podal ďalší návrh na vydanie predbežného opatrenia.

Dňa 15. 3. 1996 sa konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito s tým, že bude ustanovený znalec na ohodnotenie miešarenskej technológie. Dňa 28. 3. 1996 súd ustanovil znalca Ing. F. B. na podanie posudku. Znalec sa dňa 25. 6. 1996 dostavil na súd, vrátil spisový materiál bez vypracovania znaleckého posudku vzhľadom na spochybňovanie objektívnosti jeho osoby zo strany Ing. I. M. Následne súd ustanovil znalca P. M., a to uznesením zo dňa 27. 6. 1996, po podaní posudku súd určil pojednávanie na deň 11. 10. 1996. Na tomto pojednávaní boli vypočutí účastníci konania ako aj znalec P. M. Dňa 16. 10. 1996 preukazovali účastníci svoju solventnosť a pojednávanie bolo odročené na deň 25. 10. 1996, kedy súd rozhodol vo veci rozsudkom. Proti rozsudku podal odvolanie odporca, vec bola po vykonaní ďalších úkonov predložená dňa 24. 4. 1997 odvolaciemu súdu. Dňa 25. 6. 1997 bol spis vrátený tunajšiemu súdu s tým, že treba doplniť podané odvolanie o podacie lístky o odvolaní na preukázanie včasnosti podania odvolania. Spis bol po odstránení vady podania znovu predložený odvolaciemu súdu dňa 13. 8. 1997. Dňa 1. 6. 1998 sa vrátil spis z KS Trnava po odvolacom konaní tak, že napadnutý rozsudok bol

zrušený a vec sa vrátila na ďalšie konanie. Dňa 20. 10. 1998 súd určil termín pojednávania na deň 20. 1. 1999, požiadal účastníkov o predloženie listín súvisiacich s vecou. Pojednávania sa nezúčastnili navrhovatelia, pre neprítomnosť navrhovateľov bolo pojednávanie odročené na 17. 3. 1999. V dôsledku práceneschopnosti sudkyne JUDr. B. M. však boli termíny pojednávania zrušené, v predmetnej veci bol určený nový termín pojednávania na deň 19. 5. 1999. Na tomto pojednávaní bolo rozhodnuté, že treba doplniť dokazovanie znaleckým posudkom na vyčíslenie trhovej ceny nehnuteľnosti. Znalec bol ustanovený 14. 7. 1999. Dňa 14. 9. 1999 znalec Ing. S. Č. oznámil súdu, že vykoná ohliadku miesta dňa 28. 9. 1999, tiež požadoval konkrétne listinné dôkazy pre vypracovanie posudku. Dňa 20. 9. 1999 oznámil znalec Ing. Č. súdu, že ohliadka miesta sa dňa 28. 9. 1999 nemôže uskutočniť z dôvodu, že Ing. D. M. za seba ako aj ostatných navrhovateľov oznámil, že sa ohliadky nezúčastní. Nový termín ohliadky stanovil znalec na 5. 10. 1999, dňa 21. 9. 1999 boli doručené súdu námietky voči znalcovi Ing. Č. Sudkyňa dňa 23. 9. 1999 požiadala znalca o vrátenie spisu. Po ďalších procesných úkonoch sudkyne bol dňa 17. 3. 2000 ustanovený ďalší znalec – Ing. arch. D. M., znalec z odboru stavebníctva, ktorý vypracoval kontrolný posudok o ocenení predmetných nehnuteľností, posudok podal dňa 16. 1. 2001. Tiež znalec Ing. E. P., ktorý bol ustanovený ako kontrolný znalec podal dňa 16. 1. 2001 posudok ohľadom hodnoty strojov a strojných zariadení, tiež sa vyjadril k otázke možnosti reálnej delby nehnuteľnosti z hľadiska technológie prevádzky. Tieto posudky boli doručené účastníkom konania – ich zástupcom na vyjadrenie, dňa 20. 2. 2001 sa vyjadrili žalovaní k znaleckým posudkom, toto vyjadrenie bolo zaslané navrhovateľovi, ktorý dňa 9. 4. 2001 podal aj v zastúpení súrodencov stanovisko, ktoré sa dňa 24. 4. 2001 doručilo zástupcovi žalovaných. Tiež sa súd musel zaoberať procesným úkonom, lebo došlo k zmene účastníkov konania. Právny zástupca žalovaných dňa 10. 5. 2001 zaslal stanovisko k vyjadreniu zo dňa 4. 4. 2001, ktoré sa doručovalo žalobcom.

Sudkyňa JUDr. B. M. vo veci konala do 10. 5. 2001, dňom 30. 6. 2001 odišla na starobný dôchodok a celé oddelenie 14 bolo na základe opatrenia predsedu súdu pridelené na vybavenie novozvolenej sudkyňi JUDr. M. M., ktorá len v agende C prevzala 474 nerozhodnutých vecí, ktoré postupne študovala a určovala termíny pojednávania. Od 25. 10. 2001 zostala dlhodobo práceneschopná a preto vec bola opatrením zo dňa 25. 1. 2002 pridelená sudkyňi JUDr. D. M. Dňa 27. 2. 2002 v spise vykonala úpravu za účelom

doručenia uznesenia o priznaní znalečného splnomocnenému zástupcovi navrhovateľov v 1, 2 a 4 rade, zároveň vyzvala právneho zástupcu odporcu aby predložili darovaciu zmluvu preukazujúcu právne nástupníctvo J. a O. M., aby predložil list vlastníctva a súčasne bol právny zástupca odporcov vyzvaný na odstránenie nedostatkov plnomocenstva. Písomnosti boli doručené 18. 3. 2002. Po odstránení väd podaní a po zistení podkladov pred zaslaním spisu na odvolacie konanie bola dňa 10. 9. 2002 vyhotovená predkladacia správa na Krajský súd v Trnave. Sudkyňa však zisťovala dátum podania zásielky na pošte opakovane, bolo potrebné zistiť, či odvolanie proti predmetnému uzneseniu bolo podané včas (urgencie vo veci 12. 11. 2002, 10. 1. 2003). V súčasnej dobe sa spis 14 C 138/94 nachádza na Krajskom súde v Trnave v dôsledku podaného odvolania.

Ako vyplýva z celkovej genézy ide i komplikovanú vec, prieťahy v konaní sú na strane účastníkov konania, vznášali námietku zaujatosti sudcov, mali výhrady voči znalcom, trvali na kontrolných znalcoch, došlo k zmene účastníkov konania (sám sťažovateľ previedol svoj podiel na svojich synov v roku 1999), neúčast' na pojednávaní, neúčast' na ohliadke, práceneschopnosť právneho zástupcu).

V predmetnej veci po vykonaní dokazovania Okresný súd Trnava rozhodol rozsudkom už 25. 10. 1996 tak, že nariadil predaj nehnuteľností, pričom nejde len o tento ojedinelý spor medzi súrodencami. Urýchleného rozhodnutia sa domáhali raz navrhovatelia, druhýkrát odporca, odvolávali sa na dostatočné množstvo dôkazov pre rozhodnutie. Krajský súd však rozsudok zrušil a nariadil doplnenie dokazovania. Celkovú situáciu komplikujú účastníci jednej i druhej strany a robia si schválnosti.

Subjektívne prieťahy zo strany sudkyne JUDr. B. M. do odchodu na dôchodok v júni 2001 som nezistila, vec bola pridelená inej sudkyňi – JUDr. M. M., ktorá bola dlhodobo práceneschopná. Sudkyňa JUDr. D. M. po pridelení veci v roku 2002 musela študovať viaceré pridelené reštančné veci a v predmetnej veci odstraňovala vady podania a zisťovala ďalšie podklady pre rozhodnutie.

S poukazom na podrobnú genézu spisu, veľmi rozsiahle dokazovanie, vytvárané prieťahy zo strany účastníkov, nie je možné hovoriť o predlžovaní konania len zo strany súdu tak ako to uvádza vo svojej sťažnosti sťažovateľ Ing. I. M. zo dňa 5. 6. 2003 a jeho právny zástupca JUDr. F. S. zo dňa 4. 7. 2003. “

Predsedníčka okresného súdu zároveň oznámila, že netrvá na ústnom prejednaní podanej ústavnej sťažnosti.

Právny zástupca sťažovateľov sa vo svojom oznámení doručenom ústavnému súdu 14. augusta 2003 vyjadril, že on ani jeho klienti netrvajú na ústnom prejednaní prijatej sťažnosti.

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia svojho práva upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“, v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 14 C 138/94 o zrušenie podielového vlastníctva k nehnuteľnostiam.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy zohľadňuje svoju ustálenú judikatúru, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno dosiahnuť len právoplatným súdnym rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania okresného súdu ústavný súd z vyžiadaného spisu 14 C 138/94 doručeného 26. februára 2004 zistil nasledovné skutočnosti:

1. Pokiaľ ide o právnu zložitosť veci, predmetom konania pred okresným súdom je žaloba o zrušenie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam. Ústavný súd konštatoval, že vec nemožno považovať za právne zložitú, pretože tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti prvostupňových súdov. Pokiaľ ide o faktickú zložitosť veci, ústavný súd zohľadnil, že v konaní bolo potrebné vykonať znalecké dokazovanie z viacerých odborov a po tom, ako účastníci využili svoje procesné práva, po preštudovaní znaleckých posudkov aj kontrolné znalecké dokazovanie, čo ovplyvnilo celkovú dĺžku konania.

2. Správanie účastníka je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Pokiaľ ide o účastníkov konania, ústavný súd zistil, že iba raz sa neuskutočnilo pojednávanie kvôli neprítomnosti navrhovateľov. Na doterajšej dobe konania sa podieľali účastníci tým, že využívali procesné prostriedky, ktoré im Občiansky súdny poriadok poskytuje, najmä voči úkonom, ktoré podľa nich nesvedčili v ich prospech (podanie námietky zaujatosti sudkyne a všetkých sudcov okresného súdu, namietanie a spochybňovanie objektívnosti znaleckých posudkov, žiadosť o nariadenie ďalšieho znaleckého dokazovania, opakované návrhy na vydanie predbežného opatrenia, zmeny v právnom zastúpení), čím prispeli k spomaleniu konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu.

Konanie vo veci začalo na základe žaloby o zrušenie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam podanej súrodencami s'ťažovateľa Ing. I. M. 14. júna 1994.

V roku 1994 sa uskutočnili dve pojednávania (23. septembra 1994, 26. októbra 1994), plynulosť v konaní vo veci samej bola prerušená vznesením námietky zaujatosti zo strany navrhovateľov, o ktorej rozhodol Krajský súd v Bratislave tak, že sudcovia okresného súdu nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovanie vo veci.

V roku 1995 sa neuskutočnilo pojednávanie vo veci samej. Súd rozhodoval o návrhu na vydanie predbežného opatrenia (21. apríla 1995 uznesením návrh zamietol), rozhodol o ustanovení znalcov z odboru stavebníctva a ekonómie (uznesením z 20. apríla 1995) a o výmene znalca z odboru stavebníctva (uznesením zo 7. novembra 1995) kvôli preťahom v konaní (nečinnosťou znalca sa doba konania predĺžila o viac ako 5 mesiacov).

V roku 1996 sa uskutočnilo odvolacie konanie o odvolaní proti uzneseniu o zamietnutí návrhu na vydanie predbežného opatrenia (odvolací súd 19. januára 1996 potvrdil rozhodnutie okresného súdu), súd rozhodoval o ustanovení znalca z odboru mlynský a miešarenský priemysel (28. marca 1996) a po námietke zaujatosti znalca zo strany sťažovateľa o ustanovení nového znalca z toho istého odboru (27. júna 1996) sa uskutočnili štyri pojednávania vo veci samej (15. marca 1996, 11. októbra 1996, 16. októbra 1996, 25. októbra 1996). Okresný súd rozhodol 25. októbra 1996 vo veci rozsudkom, ktorým nariadil predaj uvedených nehnuteľností a v časti žalobu zamietol.

Začiatkom roku 1997 prebiehalo odvolacie konanie voči rozsudku súdu prvého stupňa na základe odvolania sťažovateľa (žalovaného) z 1. decembra 1996. Spis s opravným prostriedkom bol doručený odvolaciemu súdu 14. mája 1997, v dôsledku nevykázania včasnosti odvolania bol vrátený späť a opätovne doručený odvolaciemu súdu 20. augusta 1997 (po 8 mesiacoch od podania odvolania). V uvedenom roku sa uskutočnilo jedno pojednávanie pred odvolacím súdom (26. novembra 1997). O odvolaní rozhodol Krajský súd v Trnave až 18. februára 1998 tak, že zrušil rozhodnutie súdu prvého stupňa pre nesprávne vecné zistenia a procesné pochybenia a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Po rozhodnutí odvolacieho súdu (doručenom okresnému súdu 1. júna 1998) sa na prvom stupni v roku 1998 už neuskutočnilo žiadne pojednávanie (nečinnosť v období 7 mesiacov).

V roku 1999 rozhodoval súd o ustanovení znalca z odboru stavebníctvo na vypracovanie znaleckého posudku (14. júla 1999) a uskutočnili sa dve pojednávania vo veci samej (20. januára 1999 a 19. mája 1999). Po oznámení neúčasti navrhovateľov na ohliadke nehnuteľností znalcom a predložení námietky zaujatosti znalca žalobcami (21. septembra 1999) súd uskutočnil ďalší úkon vo veci až 17. marca 2000, t. j. po 6 mesiacoch.

V roku 2000 sa spis nachádzal u znalcov z odboru stavebníctvo (uznesenie o stanovení znalca zo 17. marca 2000) a potravinárstvo. Bola uskutočnená prehliadka nehnuteľností (26. septembra 2000). Znalecké posudky boli okresnému súdu doručené 16. januára 2001 (po 10 mesiacoch od ustanovenia znalca).

V roku 2001 sa nekonalo vo veci samej. Dňa 20. februára 2001 bolo okresnému súdu doručené podanie, v ktorom žalovaný Ing. I. M. o. i. žiadal, aby okresný súd pripustil zmenu na strane žalovaného, pretože spornú nehnuteľnosť previedol v roku 1999 darovacou zmluvou na svojich synov O. M. a J. M. V spise sa nenachádza záznam o rozhodnutí o zmene účastníka na strane žalovaného, z ďalších úkonov okresného súdu je však zrejmé, že ten akceptoval faktickú zmenu na strane žalovaného (pozn. v tejto súvislosti ústavný súd za sťažovateľov od uvedeného času - marec/apríl 2001 - považoval účastníkov konania O. M. a J. M.) .

Uvedená skutočnosť má podľa názoru ústavného súdu zásadný význam pre vymedzenie obdobia, ktoré podlieha posúdeniu namietanej protiústavnosti konania okresného súdu, pretože v uvedenom prípade v dôsledku súdom akceptovanej zmeny účastníkov konania nedošlo k vzniku nového procesnoprávneho vzťahu, ale k procesnoprávnemu nástupníctvu do už existujúceho procesnoprávneho vzťahu. Aj s prihliadnutím na tento záver ústavný súd nemá pochybnosť, že navrhovatelia môžu

uplatňovať právo na konanie bez zbytočných prietáhov aj pre štádium konania, ktoré predchádzalo tejto zmene (I. ÚS 52/01).

Okresnému súdu bolo doručené (17. apríla 2001) odvolanie žalovaných voči výške odmeny znalca. Dňa 28. júna 2001 bola z dôvodu odchodu zákonnej sudkyne vec prikázaná sudkyňi JUDr. M. M.

V roku 2002 bola vec prikázaná sudkyňi JUDr. D. M. (25. januára 2002). Vo veci samej sa neuskutočnilo žiadne pojednávanie. Súd zabezpečoval listinné dôkazy (doručené súdu 18. marca 2002, založené do spisu 20. júna 2002), ktoré urgoval aj po tom, ako boli súdu zaslané, a zisťoval dátum zaslania odvolania proti uzneseniu o priznaní znalečného (2. októbra 2002).

V roku 2003 bola vec predložená odvolaciemu súdu (6. augusta 2003), ktorý 28. novembra 2003 rozhodol o tom, že odvolanie žalovaných proti stanoveniu výšky odmeny znalca odmieta z dôvodu, že bolo podané oneskorene.

Celkovo možno konštatovať, že po zrušení rozsudku okresného súdu z 25. októbra 1996 odvolacím súdom (18. februára 1998, rozsudok doručený okresnému súdu 1. júna 1998) bol okresný súd nečinný v období 6 mesiacov v roku 1998 a 6 mesiacov v roku 1999 (spolu 12 mesiacov). V roku 2000 nariaďoval znalecké dokazovanie, ktoré vykazuje znaky nesústredenosti. Od 28. júna 2001 do 7. marca 2002 (t. j. počas obdobia asi 8 mesiacov) bol okresný súd nečinný s výnimkou výziev v období od 7. marca 2002 do 12. novembra 2002 a po 12. novembri 2002 po celý rok 2003 (t. j. počas 13 mesiacov).

Na základe uvedených skutočností s prihliadnutím najmä na neefektívny postup v namietanom konaní, na jednotlivé obdobia nečinnosti (asi 33 mesiacov vo vzťahu k sťažovateľom O. M. a J. M.), na celkovú dĺžku konania (v čase rozhodovania ústavného súdu v trvaní takmer desať rokov), ako aj na celkové okolnosti prípadu ústavný súd uzavrel, že okresný súd porušil základné právo sťažovateľov (O. M. a J. M., ktorí sa zmenou

účastníka konania stali jeho účastníkmi až od marca/apríla 2001) na konanie bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Vo vzťahu k sťažovateľovi Ing. I. M. ústavný súd rozhodol, že vzhľadom na zmenu účastníkov konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 14 C 138/94 počas roku 2001 (čo vyplynulo až z vyžiadaného spisu označeného súdu) v čase podania sťažnosti sťažovateľov ústavnému súdu (5. jún 2003) nebol účastníkom konania, v dôsledku čoho ani nemohlo dôjsť k porušeniu jeho základného práva na konanie bez zbytočných priet'ahov.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 14 C 138/94 konal bez zbytočných priet'ahov.

2. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadost'učinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovatelia (O. M. a J. M.) požadovali primerané finančné zadosťučinenie vo výške 500 000 Sk, pretože „*právna ochrana práv nebola rýchla a účinná... a naďalej trvá stav neistoty už 9 rokov*“.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody.

Ústavný súd je toho názoru, že porušenie základného práva sťažovateľov nie je možné účinne odstrániť len vyslovením porušenia základného práva, ale považoval za potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá sťažovateľom v dôsledku tejto skutočnosti vznikla, a to priznaním primeraného finančného zadosťučinenia. Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu, ktorá sa predĺžila aj v dôsledku zbytočných prietáhov vo veci, zohľadňujúc celkové okolnosti prípadu a správanie účastníkov konania, ústavný súd rozhodol priznať každému z nich sumu 10 000 Sk, ktorú považuje za primerané zadosťučinenie.

3. Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátom JUDr. F. S. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 14 200 Sk (slovom štrnásťtisícdivesto slovenských korún) spolu za dvakrát dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (vypočítanou zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2002 vo výške 12 811 Sk, t. j. po 4 270 Sk za jeden úkon a 130 Sk režijný paušál, pretože išlo o úkony urobené v roku 2003).

Náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. mája 2004